

บทที่ 4

ผลงานวิจัย

งานวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการวางแผนรังสีรักษาระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือและวิธีพลิกกลับ ในกลุ่มผู้ป่วยโรคมะเร็งปากมดลูก โดยพิจารณาตัวแปรเชิงรังสีคณิตบริเวณ HR-CTV และอวัยวะปกติข้างเคียง และเปรียบเทียบเวลาที่ใช้ในการวางแผนรังสีรักษาทั้ง 2 วิธี ได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

4.1 ปริมาณรังสีที่ HR-CTV

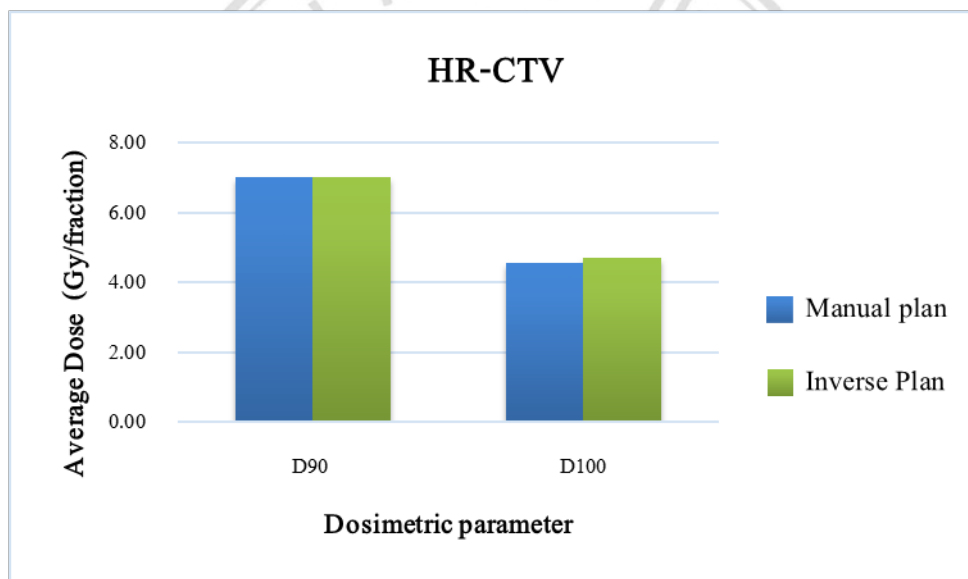
งานวิจัยนี้กำหนดให้ D_{90} ของ HR-CTV ได้รับปริมาณรังสี 7 เกรย์/ครั้ง ในการรักษาด้วยรังสีระยะใกล้ผู้ป่วยจำนวน 11 ราย รายละ 4 ครั้ง รวมทั้งหมด 44 ครั้ง โดยทำการเปรียบเทียบตัวแปรเชิงรังสีคณิตของ HR-CTV จากแผนรังสีรักษาระยะใกล้ทั้ง 2 วิธีในการรักษาแต่ละครั้ง ผลการคำนวณปริมาณรังสีและปริมาตรที่ได้รับรังสีเฉลี่ยบริเวณ HR-CTV แสดงดังตารางที่ 4.1 และแผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปริมาณรังสีที่รอยโรคและค่าเฉลี่ยปริมาตรของ HR-CTV ที่ได้รับรังสีแสดงดังภาพ 4.1 และ 4.2 ตามลำดับ สำหรับการกระจายปริมาณรังสีบริเวณ HR-CTV ของแผนรังสีรักษาระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือและวิธีพลิกกลับแสดงดังรูปที่ 4.3 และ 4.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.1 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเชิงรังสีคณิตที่ HR-CTV จากแผนรังสีรักษาระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือกับวิธีพลิกกลับ

Parameter	Manual plan (Mean $\pm$ SD)	Inverse Plan (Mean $\pm$ SD)	p-value
D_{90}	7.005 $\pm$ 0.005 Gy	7.007 $\pm$ 0.004 Gy	0.048
D_{100}	4.556 $\pm$ 0.429 Gy	4.718 $\pm$ 0.456 Gy	<0.001
V_{100}	90.040 $\pm$ 0.300 %	90.060 $\pm$ 0.270 %	0.018
V_{200}	32.900 $\pm$ 4.340 %	31.050 $\pm$ 4.100 %	<0.001

จากแนวปฏิบัติของ GEC-ESTRO ค่า D_{90} ของ HR-CTV จะต้องได้รับปริมาณรังสีตามที่รังสีรักษาแพทย์กำหนด จากตารางที่ 4.1 พบว่าค่าเฉลี่ยปริมาณรังสี D_{90} ของ HR-CTV จากแผนรังสีรักษา ระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือมีค่าเท่ากับ 7.005 ± 0.005 เกรย์ และค่าเฉลี่ยวิธีพลิกกลับมีค่าเท่ากับ 7.007 ± 0.004 เกรย์ แสดงว่าแผนรังสีรักษา ระยะใกล้ทั้ง 2 วิธี HR-CTV ได้รับปริมาณรังสีที่ต้องการ และวิธีปรับด้วยมือมีค่า D_{90} น้อยกว่าแบบพลิกกลับอย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value} = 0.048$)

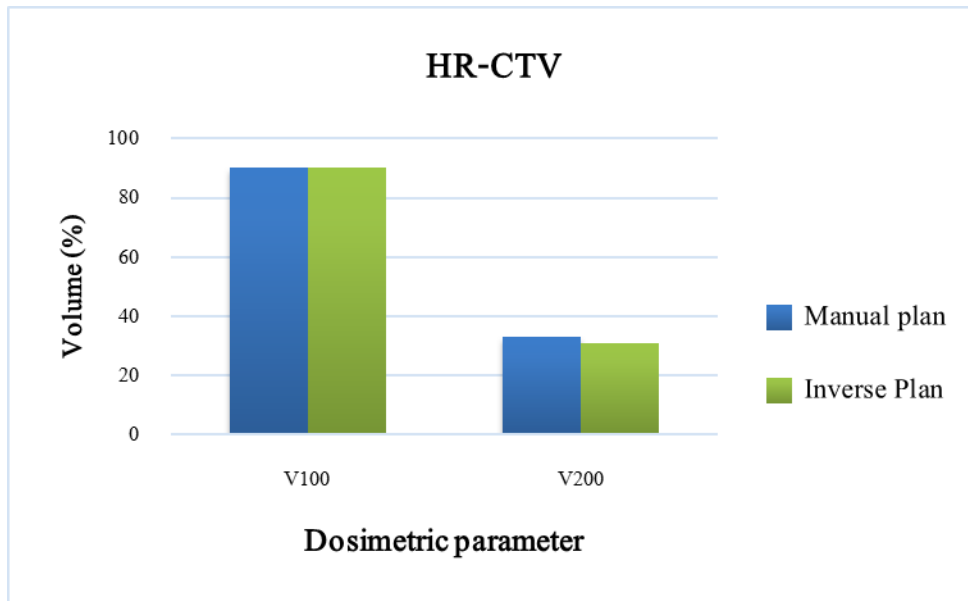
สำหรับค่าเฉลี่ยปริมาณรังสี D_{100} ที่ HR-CTV พบว่าแผนรังสีรักษา ระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือมีค่าเท่ากับ 4.556 ± 0.429 เกรย์ ซึ่งน้อยกว่าวิธีพลิกกลับที่มีค่าเท่ากับ 4.718 ± 0.456 เกรย์ อย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value}$ น้อยกว่า 0.001)

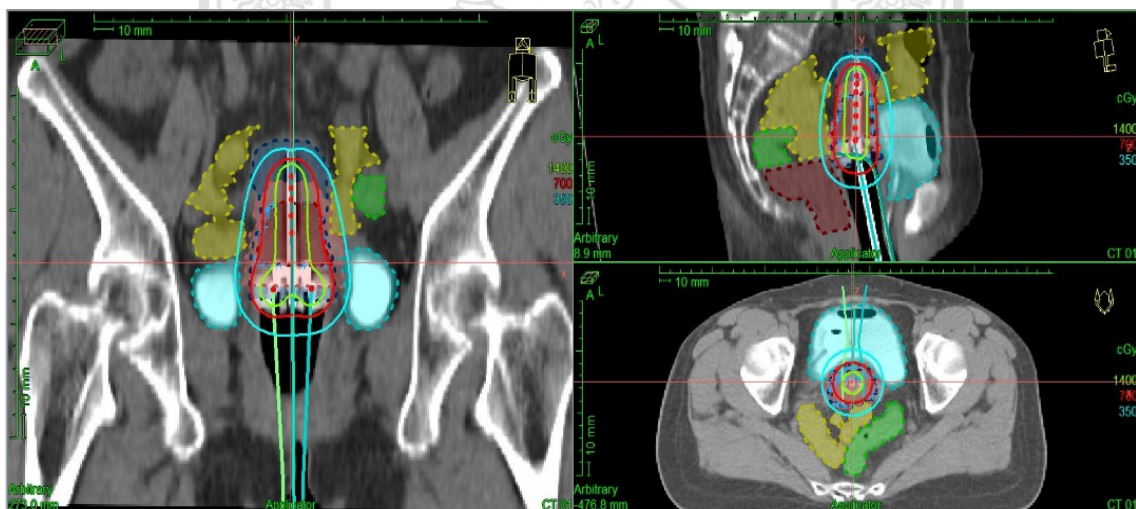
ภาพ 4.1 แผนภูมิเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปริมาณรังสีที่บริเวณ HR-CTV ระหว่างแผนรังสีรักษา ระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือกับวิธีพลิกกลับ

สำหรับค่าเฉลี่ยปริมาตรของ HR-CTV ที่ได้รับรังสี V_{100} พบว่าแผนรังสีรักษา ระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือมีค่าเท่ากับ 90.040 ± 0.300 เปอร์เซ็นต์ และค่าเฉลี่ยวิธีพลิกกลับมีค่าเท่ากับ 90.060 ± 0.270 เปอร์เซ็นต์ แผนรังสีรักษา ระยะวิธีพลิกกลับความครอบคลุมปริมาตรของ HR-CTV มากกว่าวิธีปรับด้วยมืออย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value} = 0.018$)

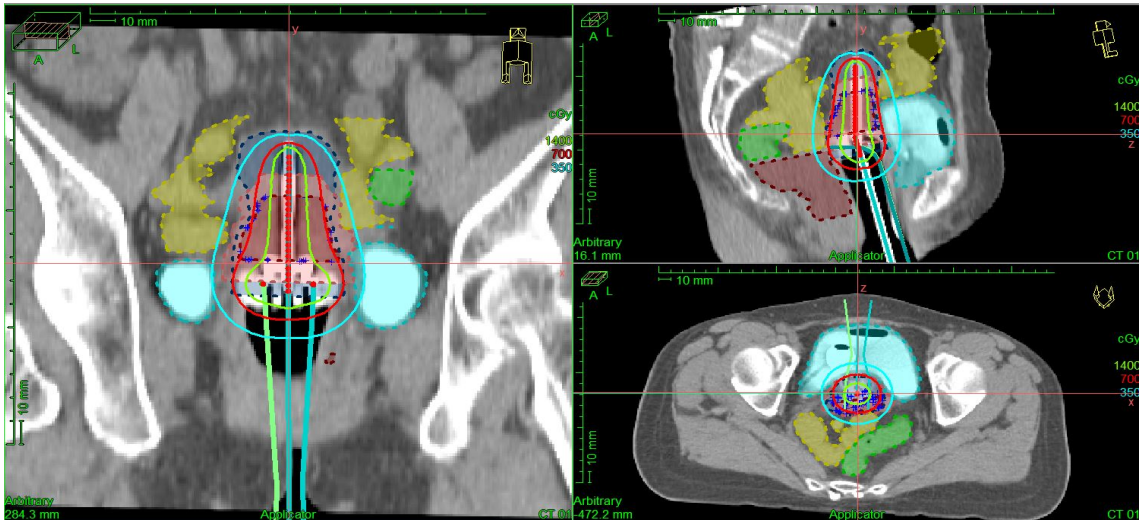
สำหรับค่าเฉลี่ยปริมาตรของ HR-CTV ที่ได้รับรังสี V_{200} เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบอกปริมาณรังสีสูงเกินที่ปริมาตรเป้าหมายควรได้รับ พบว่าแผนรังสีรักษา ระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือมีค่าเท่ากับ 32.900 ± 4.340 เปอร์เซ็นต์ มากกว่าวิธีพลิกกลับที่มีค่า 31.050 ± 4.100 เปอร์เซ็นต์อย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value}$ น้อยกว่า 0.001)

ภาพ 4.2 แผนภูมิเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปริมาตรของ HR-CTV ที่ได้รับปริมาณรังสี ระหว่างแผนรังสีรักษา ระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือกับวิธีพลิกกลับ

ภาพ 4.3 แสดงการกระจายปริมาณรังสีจากแผนรังสีรักษา ระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือ

ภาพ 4.4 แสดงการกระจายปริมาณรังสีจากแผนรังสีรักษาระยะใกล้วิธีพลิกกลับ

4.2 ปริมาณรังสีที่อวัยวะปกติข้างเคียง

การวางแผนรังสีรักษานอกจาก HR-CTV จะต้องได้รับปริมาณรังสีตามที่รังสีรักษาแพทย์กำหนดแล้ว ต้องมีการประเมินปริมาณรังสีที่อวัยวะปกติข้างเคียงได้รับ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินปริมาณรังสีของอวัยวะปกติข้างเคียงในการวางแผนรังสีรักษาระยะใกล้ในงานวิจัยนี้ คือ ค่า D_{2cc} ของอวัยวะนั้นๆ ผลการเปรียบเทียบปริมาณรังสีที่อวัยวะปกติข้างเคียงได้รับแสดงดังตารางที่ 4.2 และ ภาพ 4.5

ตารางที่ 4.2 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย D_{2cc} บริเวณอวัยวะปกติข้างเคียง จากแผนรังสีรักษา ระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือกับวิธีพลิกกลับ

Organs at risk	Manual plan (Mean±SD)	Inverse Plan (Mean±SD)	p-value
Bladder	5.554 ± 0.986 Gy	5.832 ± 0.831 Gy	0.001
Rectum	3.711 ± 0.923 Gy	3.970 ± 0.906 Gy	<0.001
Sigmoid	4.078 ± 1.331 Gy	3.804 ± 1.211 Gy	<0.001
Bowel	3.879 ± 1.573 Gy	3.459 ± 1.361 Gy	<0.001

กระเพาะปัสสาวะ (bladder)

เมื่อพิจารณาที่กระเพาะปัสสาวะพบว่าค่าปริมาณรังสี D_{2cc} จากแผนรังสีรักษาระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือมีค่าเท่ากับ 5.554 ± 0.986 เกรย์ มีค่าน้อยกว่าวิธีพลิกกลับที่มีค่าเท่ากับ 5.832 ± 0.831 เกรย์ อย่างมีนัยสำคัญ (p-value = 0.001)

ไส้ตรง (rectum)

เมื่อพิจารณาที่ไส้ตรงพบว่าค่าปริมาณรังสี D_{2cc} จากแผนรังสีรักษาระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือมีค่าเท่ากับ 3.711 ± 0.923 เกรย์ มีค่าน้อยกว่าวิธีพลิกกลับที่มีค่าเท่ากับ 3.970 ± 0.906 เกรย์ อย่างมีนัยสำคัญ (p-value น้อยกว่า 0.001)

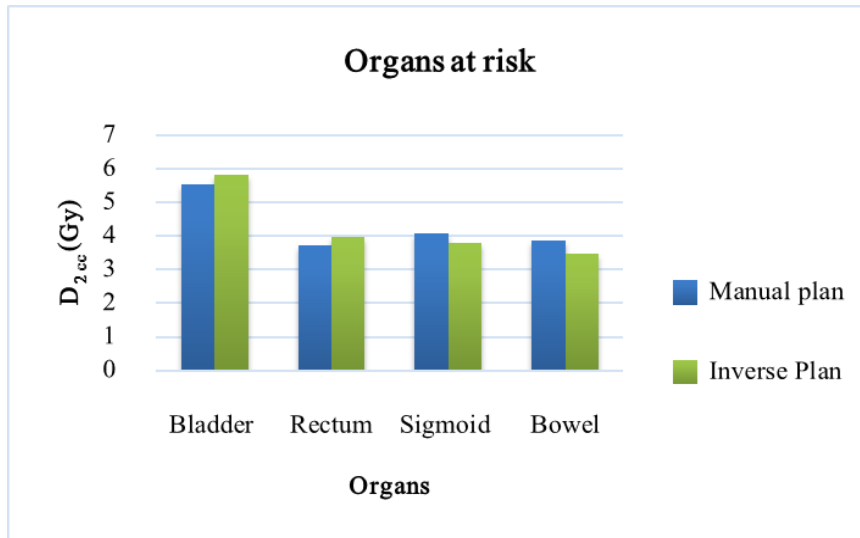
ลำไส้ส่วนซิกมอยด์ (Sigmoid)

เมื่อพิจารณาที่ลำไส้ส่วนซิกมอยด์ พบว่าค่าปริมาณรังสี D_{2cc} จากแผนรังสีรักษาระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือมีค่าเท่ากับ 4.078 ± 1.331 เกรย์ มีค่ามากกว่าวิธีพลิกกลับที่มีค่าเท่ากับ 3.804 ± 1.211 เกรย์ อย่างมีนัยสำคัญ (p-value น้อยกว่า 0.001)

ลำไส้ (Bowel)

เมื่อพิจารณาที่ลำไส้ พบว่าค่าปริมาณรังสี D_{2cc} จากแผนรังสีรักษาระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือมีค่าเท่ากับ 3.879 ± 1.573 เกรย์ มีค่ามากกว่าวิธีพลิกกลับที่มีค่าเท่ากับ 3.459 ± 1.361 เกรย์ อย่างมีนัยสำคัญ (p-value น้อยกว่า 0.001)

นอกจากนี้การรายงานปริมาณรังสีบริเวณอวัยวะปกติข้างเคียงยังมีค่าอื่นๆที่นิยมใช้ในการพิจารณา เช่น D_{1cc} และ $D_{0.1cc}$ ผลปริมาณรังสีดังกล่าวได้แสดงไว้ในภาคผนวก ข ตารางที่ ข-2 และ ข-3 ตามลำดับ

ภาพ 4.5 แผนภูมิเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปริมาณรังสี D_{2cc} ของอวัยวะปกติข้างเคียงระหว่างแผนรังสีรักษา ระยะไกลวิธีปรับด้วยมือกับวิธีพลิกกลับ

4.3 เวลาที่ใช้ในการวางแผนรังสีรักษา ระยะไกล

จากการจับเวลาตั้งแต่เริ่มปรับแผนรังสีรักษาจนค่า D_{90} ของปริมาตร HR-CTV ค่าเท่ากับ 7 เกรย์ พบว่าการปรับแผนรังสีรักษาวิธีพลิกกลับใช้เวลาน้อยกว่าวิธีปรับด้วยมืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการปรับแผนรังสีรักษาวิธีพลิกกลับมีเวลาเฉลี่ย 4.59 ± 2.97 นาที และการปรับแผนรังสีรักษาด้วยมือมีเวลาเฉลี่ย 5.62 ± 1.71 นาที ($p\text{-value} = 0.40$) แสดงดังภาพที่ 4.6

ภาพ 4.6 แผนภูมิเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเวลาที่ใช้ในการปรับแผนรังสีรักษา ระยะไกลระหว่างแผนรังสีรักษา ระยะไกลวิธีปรับด้วยมือกับวิธีพลิกกลับ

4.4 ปริมาณรังสีเชิงชีววิทยา

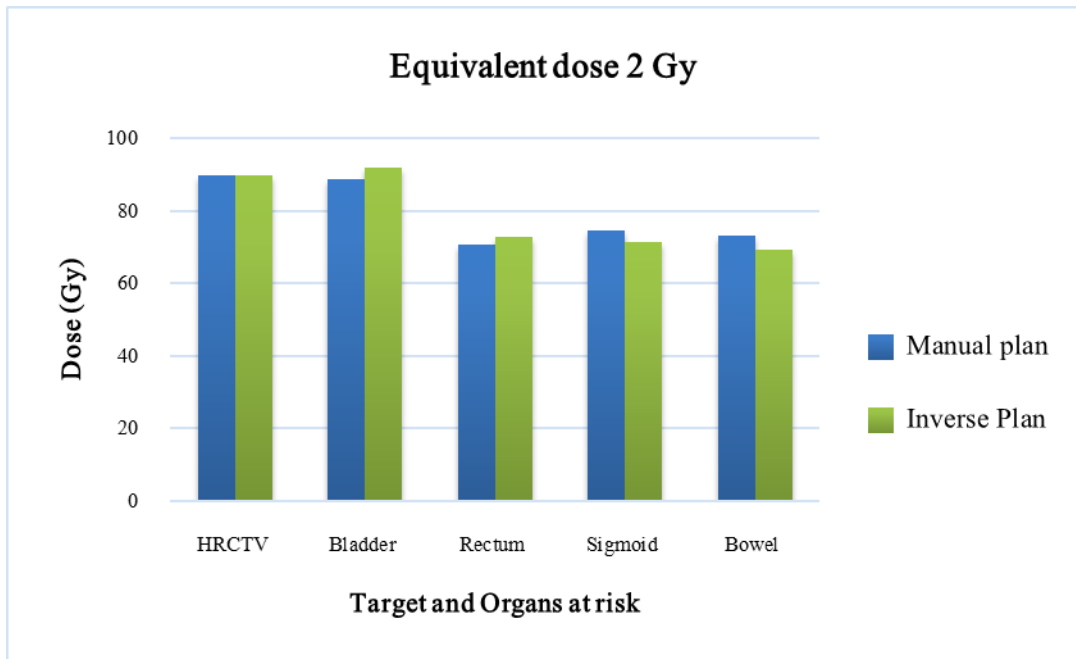
เมื่อพิจารณาปริมาณรังสีเชิงชีววิทยาจากผู้ป่วย 11 ราย แต่ละรายได้รับการรักษาด้วยรังสีจากภายนอก 50 เกรย์ ใน 25 ครั้ง ร่วมกับรังสีรักษาระยะใกล้ครั้งละ 7 เกรย์ จำนวน 4 ครั้ง ค่าเฉลี่ยปริมาณรังสีบริเวณ HR-CTV และอวัยวะปกติข้างเคียงจากแผนรังสีรักษาระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือและวิธีพลิกกลับแสดงดังตารางที่ 4.3 และภาพ 4.7

ตารางที่ 4.3 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปริมาณรังสีเชิงชีววิทยา บริเวณ HR-CTV และอวัยวะปกติข้างเคียง จากแผนรังสีรักษาภายนอกร่วมกับแผนรังสีรักษาระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือ กับวิธีพลิกกลับ

Organ	WPRT + Manual plan; Gy (Mean±SD)	WPRT + Inverse Plan; Gy (Mean±SD)	P-value
HR-CTV	89.70 ± 0.00	89.70 ± 0.00	-
Bladder	88.75 ± 10.60	91.90 ± 9.02	0.034
Rectum	70.62 ± 5.50	72.87 ± 5.60	0.004
Sigmoid	74.50 ± 9.50	71.60 ± 7.90	0.003
Bowel	73.34 ± 12.20	69.33 ± 9.65	0.012

จากตาราง 4.3 พบว่าปริมาณรังสีเชิงชีววิทยาของ HR-CTV จากแผนรังสีรักษาภายนอกร่วมกับแผนรังสีรักษาระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือและร่วมกับวิธีพลิกกลับมีค่าเท่ากันคือ 89.70 เกรย์ และไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาบริเวณอวัยวะปกติข้างเคียง บริเวณกระเพาะปัสสาวะปริมาณรังสีเชิงชีววิทยาจากแผนรังสีรักษาภายนอกร่วมกับแผนรังสีรักษาระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือมีค่าเท่ากับ 88.75 ± 10.60 เกรย์ น้อยกว่าร่วมกับวิธีพลิกกลับที่มีค่าเท่ากับ 91.90 ± 9.02 เกรย์ ($p\text{-value} = 0.034$) และบริเวณไส้ตรงปริมาณรังสีเชิงชีววิทยาจากแผนรังสีรักษาภายนอกร่วมกับแผนรังสีรักษาระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือมีค่าเท่ากับ 70.62 ± 5.50 เกรย์ น้อยกว่าร่วมกับวิธีพลิกกลับที่มีค่าเท่ากับ 72.87 ± 5.60 เกรย์ ($p\text{-value} = 0.004$) ในขณะที่ลำไส้ส่วนซิกมอยด์ปริมาณรังสีเชิงชีววิทยาจากแผนรังสีรักษาภายนอกร่วมกับแผนรังสีรักษาระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือมีค่าเท่ากับ 74.50 ± 9.50 เกรย์ มากกว่าร่วมกับวิธีพลิกกลับที่มีค่าเท่ากับ 71.60 ± 7.90 เกรย์ ($p\text{-value} = 0.003$) และลำไส้ปริมาณรังสีเชิงชีววิทยาจากแผนรังสีรักษาภายนอกร่วมกับแผนรังสีรักษาระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือมีค่าเท่ากับ 73.34 ± 12.20 เกรย์ มากกว่าร่วมกับวิธีพลิกกลับที่มีค่าเท่ากับ 69.33 ± 9.65 เกรย์ ($p\text{-value} = 0.012$)

ภาพ 4.7 แผนภูมิเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปริมาณรังสีเชิงชีววิทยา บริเวณรอยโรคและอวัยวะปกติข้างเคียง จากแผนรังสีรักษาภายนอกพร้อมกับแผนรังสีรักษาระยะใกล้วิธีปรับด้วยมือกับวิธีพลิกกลับ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved